

Beskrivelse af værdipapirer

Indledning

I Sparekassen Thy kan du som udgangspunkt frit vælge, hvordan du vil investere dine penge. En begrænsning er dog f.eks. gældende lovregler om pensionsmidlernes placering. Du har således fuld indflydelse på, hvordan dine midler investeres, og dermed hvordan de forrentes.

Selv om det er dig, der bestemmer, hvor du vil placere dine investeringer, har pengeinstitutterne en række tilbud om investeringsrådgivning og service, når opsparingen skal placeres. Tilbudene dækker fra det ene yderpunkt - hvor du beslutter det hele - til det andet yderpunkt, hvor du får en konkret anbefaling fra os om en given transaktion.

Umiddelbart kan man tro, at det blot gælder om at investere efter det højest mulige afkast og for eksempel købe aktier for hele opsparingen. Der er imidlertid det problem, at højt afkast bliver fulgt af høj risiko. Med høj risiko menes i denne sammenhæng, at kursen (værdien) på værdipapirerne kan svinge meget fra år til år. Det er derfor vigtigt at afpasse investeringerne efter personlige forhold, blandt andet efter det tidspunkt, hvor du forventer at skulle bruge pengene (f.eks. pensionstidspunktet), og efter hvor stor risiko, der ønskes på investeringerne.

Investering for lånte midler

Det er muligt at investere i værdipapirer for lånte penge - det kaldes en gearet investering. Gearede investeringer forøger naturligvis muligheden for at få et højere afkast, men omvendt er gearede investeringer også mere risikofyldte. Dette skyldes, at man risikerer både at tabe sit eget indskud samt det lånte beløb. I en situation med tab på investeringen, straffes man således dobbelt, idet man skal betale rente på hele lånet og samtidigt har tabt penge på investeringen. Jo højere renten er, jo lavere er fordelene ved at investere for lånte penge.

OBLIGATIONER

Generel beskrivelse af obligationer

En obligation er et gældsbevis, hvor udsteder af obligationen f.eks. et realkreditinstitut eller den danske stat forpligter sig til at betale obligationsgælden tilbage til investor ud fra en på forhånd aftalt plan. Det beløb du investerer i en obligation, kan således sammenlignes med, at du yder et lån til den, der har udstedt obligationen. Obligationsudstederen får således stillet kapital til rådighed svarende til det beløb, du har købt obligationer for. For denne tjeneste betaler obligationsudstederen dig en løbende rente. Afkastet på en obligation falder således i form af rente og en eventuel kursgevinst. Obligationer har forskellige effektive renter, der afhænger af bl.a. løbetiden, den pålydende rente og udsteder. Ofte er renten højest på de længst løbende obligationer og lavest på de helt korte, og som regel er renten højere på en virksomhedsobligation end på en sikker statsobligation. Men en række andre faktorer spiller ind på prisdannelsen på obligationer, ligesom der kan udregnes en række nøgletal på de enkelte obligationsserier.

For dig som investor er særligt tre typer af obligationer interessante:

Statsobligation

Obligationer udstedt af en stat - oftest for at finansiere et underskud på statsfinanserne. Afkastet består af de løbende rentebetalinger samt eventuelt kursgevinster. Statsobligationer kan ikke indfries før tid, da de typisk er stående lån. Løbetiden kan ligge i intervallet fra 1 år til 30 år, og renten kan enten være fast eller variabel.

Realkreditobligation:

Obligationer udstedt af et realkreditinstitut. Sikkerheden består i realkreditinstitutets reserver og pant i fast ejendom. Afkastet består af de løbende rentebetalinger og en eventuel kursgevinst. Obligationens udløbsdato fremgår af obligationen og kendes således på forhånd. Det er dog ikke altid du kan regne med obligationens løbetid, da visse obligationer kan indløses til kurs 100 før tid. Dette sker ofte i forbindelse med konverteringer af realkreditlån. I dag udstedes mange forskellige typer realkreditobligationer og sandsynligheden for at en obligation udtrækkes afhænger bl.a. af obligationstypen og renteutviklingen. Løbetiden kan ligge i intervallet fra 1 år til 30 år, og renten kan enten være fast eller variabel. På visse typer obligationer er der mulighed for afdragsfrihed i en del af obligationens løbetid. På disse obligationer er kursen som regel højere end på lignende obligationer, hvor der afdrages i hele løbetiden.

Virksomhedsobligation

Store virksomheder anvender obligationsmarkedet som et supplement til traditionelle banklån da de herved får adgang til en langt større investorkreds. Der stilles sædvanligvis ikke sikkerhed for virksomhedsobligationerne. Afkastet består også her af de løbende rentebetalinger og en eventuel kursgevinst. Virksomhedsobligationer udstedes typisk som stående lån med en løbetid fra 1 til 30 år, og renten kan enten være fast eller variabel.

Risici ved obligationer

Der er grundlæggende tre risici ved investering i obligationer, kreditrisiko, kursrisiko og konverteringsrisiko.

Kreditrisikoen er risikoen for, at realkreditinstitutionen, staten eller erhvervsvirksomheden går konkurs. Det er muligt, men absolut usandsynligt, at den danske stat går konkurs, mens et realkreditinstitut har en lidt større risiko, men den er dog stadig teoretisk, da staten og andre realkreditinstitutioner sandsynligvis vil træde hjælpende til. Som ved al investering er der dog en reel risiko.

Kursrisikoen opstår, når den effektive rente - omtalt i flæng som renten - ændrer sig. Matematikken bag beregningen betyder, at de obligationer, der løber i lang tid, ændrer mere drastisk kurs end de obligationer, der løber i kort tid. Derfor er risikoen for, at

Beskrivelse af værdipapirer

de købte obligationer falder i kurs, større for de lange obligationer end for de korte. Men hvis obligationerne beholdes til udløbet vil der ikke blive realiseret noget kurstab/gevinst, man vil få obligation udtrykket til kurs 100.

Konverteringsrisikoen gælder for de obligationer, der kan konverteres af låntagerne. Risikoen for de ofte meget langt løbende realkreditobligationer opstår, når renteniveauet falder, dermed stiger obligationerne i kurs, og når de kommer op over kurs 100, vil obligationen blive konverteringsstruet. Det vil sige, at nogle af de låntagere, der har finansieret deres boliger med disse obligationer, vil opsige lånene til kurs 100 for at finansiere sig i nye lån/obligationer med en lavere pålydende rente. Det betyder, at obligationsejerne vil opleve store ekstraordinære udtrækninger til kurs 100, samtidig med at obligationerne i markedet vil kunne sælge til over kurs 100. Disse store ekstraordinære udtrækninger betyder, at investorerne skal ud og købe nye obligationer til en højere kurs/lavere forrentning, hvilket totalt set vil give en dårligere samlet forrentning af formuen, end hvis der ikke havde været sket konverteringer af obligationen.

Risikoen ved at investere i en obligation beskrives ofte ved et matematisk nøgletal kaldet "varighed". At man ikke nødvendigvis kan bruge obligationens restløbetid skyldes bl.a., at obligationen kan udtrækkes før den udløber. Samtidig vil ens investering påvirkes i to retninger af f.eks. en stigende rente. Den første effekt er, at kursen på obligationerne falder, når renten stiger. Da obligationer giver et løbende afkast i form af dividendebetaling samt eventuelle udtrækninger, kan disse løbende udbetalinger dog investeres til en højere rente end tidligere. Obligationens varighed tager højde for disse ting og giver derfor en ide om investeringens reelle løbetid. Varigheden fortæller samtidig, i hvor mange år man kan forvente, at ens investering giver et afkast svarende til den effektive rente, der fremgår af kurslisten på købstidspunktet. Man kan derfor se varigheden som et mål, der bl.a. afvejer kursrisikoen og konverteringsrisikoen.

Generelt kan siges, at personer der vælger obligationer med en varighed på over 6 betragtes som meget risikovillige, en varighed på mellem 3 - 6 er medium risikovillige og mindre end 3 er de forsigtige, der ikke vil løbe nogen risiko. Obligationer med en varighed på under 3 er typisk statsobligationer med meget kort løbetid.

Beskatning af obligationer

Den løbende rentebetaling fra obligationer er skattepligtig. Hvorvidt obligationer er skattepligtige eller ej afhænger af om erhvervestidspunktet er før eller efter den 27. januar 2010. Obligationer, der er erhvervet før den 27. januar 2010 og der på udstedelsestidspunktet har en pålydende rente højere end den aktuelle mindsterente, vil kunne handles uden, at kursgevinster bliver beskattet. Tilsvarende er kurstab ikke fradragsberettiget. Man siger, at disse obligationer er blåstemplet. Omvendt er kursgevinster fra obligationer udstedt med en pålydende rente lavere end mindsterenten skattepligtige, men et kurstab er ikke fradragsberettiget. Disse obligationer er sortstemplet. Kursgevinster fra obligationer, der er erhvervet den 27. januar 2010 eller senere, er skattepligtige. Tilsvarende er kurstab fradragsberettigede. For både beskattningen og fradraget gælder, at henholdsvis den samlede gevinst eller det samlede tab skal overstige 2.000 kr. for at blive skattepligtig eller fradragsberettiget. Mindsterenten reguleres halvårligt, såfremt markedetsrenten har ændret sig væsentligt i forhold til den rente, der blev anvendt ved beregning af den gældende mindsterente.

AKTIER

Generel beskrivelse af aktier

En aktie er et ejerbevis til en andel af et aktieselskab. Når du investerer i aktier, bliver du derfor medejer af selskabet og får således andel i det pågældende selskabs indtjening. Investorenes forventninger til selskabets indtjeningsevne kan således have stor betydning for udviklingen i kursen på aktien. Den investor, der forventer øget indtjening, vil betale en højere pris for aktien end den, der forventer en lavere indtjening. På den måde afspejler kursværdien på en aktiemarkedets forventning til selskabets fremtidige indtjeningsevne. Netop dette tætte forhold mellem selskabets indtjeningsmuligheder og dine muligheder for kursstigning er karakteristisk for investering i aktier og vigtig at huske, når du skal forsøge at forstå de risikofaktorer, der generelt knytter sig til investering i aktier.

Det forhold, at afkastet af aktien primært afhænger af, hvor dygtigt markedet vurderer selskabet er til at tjene penge, bevirker, at kursen på aktier generelt svinger meget. Aktieinvesteringer egner sig derfor bedst til langsigtede investeringer. Dette skyldes, at kursen på aktier som sagt kan svinge kraftigt, men at man på lang sigt må forvente, at virksomhederne giver en bedre forrentning end de mere sikre investeringer i f.eks. obligationer, idet en investor skal kompenseres for den ekstra risiko han påtager sig. Man kan også tjene penge ved at få udbetalt udbytte fra aktien. Et udbytte er en andel af selskabets resultat. Det bliver typisk udloddet til aktieejerne en gang om året og udbyttets størrelse bliver bestemt på selskabets generalforsamling. Generalforsamlingen kan dog også bestemme, at der ikke skal udbetales udbytte. Der er således ingen garanti for at få et løbende kontant udbytte fra aktieinvesteringer.

Risici ved aktier

Risikoen ved at investere i aktier er, at kursen falder til et niveau under den kurs, du købte til. Da kursen på aktier bl.a. bestemmes ud fra selskabets fremtidige indtjeningsevne, er der adskillige faktorer, der med forskellig grad af usikkerhed kan udløse et kurssving. Det kunne f.eks. være ændringer i den enkelte virksomheds interne forhold. Er der tale om aktier i noterede selskaber, vil disse løbende offentliggøre oplysninger om interne forhold som kan have betydning for kursdannelsen. Målt ud fra mængden af den information som selskabet offentliggør, er der således generelt mindre information om unoterede selskaber til rådighed, hvorfor risikoen ved unoterede aktier generelt anses for større end ved noterede aktier.

Derudover er alle aktier undergivet den markedsmæssige risiko, hvor ændringer i konjunktur, oliepris, inflation, rente, politisk situation, krig, fred, forskning/opdagelser og andre skift i virksomhedernes ydre verden spiller ind på aktiernes kurs i positiv eller negativ retning. Grundlæggende er der således to faktorer, der bestemmer kursen på en aktie: virksomhedens vilkår og samfundets vilkår.

Alt afhængig af hvilken branche selskabet tilhører, vil selskabets aktiekurs reagere forskelligt på konkrete begivenheder. Nogle

Beskrivelse af værdipapirer

selskaber er måske afhængige af prisen på olie og aktiekursen vil derfor reagere på politiske beslutninger, der påvirker olieprisen. I teorien kan du derfor minimere risikoen fra udefra kommende begivenheder ved at sprede dine aktieinvesteringer. Generelt er det derfor vores anbefaling, at du spreder dine aktieinvesteringer på flere selskaber, brancher og lande. I praksis bør der mindst investeres i 10 forskellige aktier. Er der ikke penge nok på kontoen til at foretage den nødvendige spredning af investeringerne, kan det i stedet anbefales at købe investeringsforeningsbeviser, hvor man automatisk får andel i en meget spredt aktieportefølje.

Da aktier, som nævnt, udtrykker en ejerandel af det pågældende selskab, kan aktien reelt set blive værdiløs, hvis selskabet går konkurs. Du kan dog aldrig tabe mere end den pris, du har betalt for aktien. Hvis du har udenlandske aktier og dermed investerer i en fremmed valuta, løber du tillige en valutakursrisiko, i forhold til danske kroner.

Beskatning af aktier

Aktieudbytter og aktieavancer beskattes ens. På den måde er det principielt uden betydning om afkastet udbetales direkte som aktieudbytte eller indirekte som en stigning i aktiekursen.

INVESTERINGSFORENINGSBEVISER

Generel beskrivelse af investeringsforeningsbeviser

Med et investeringsforeningsbevis får du en ejerandel i en forening, der investerer i værdipapirer efter nogle fastsatte regler, som dels er bestemt af foreningen selv, dels reguleret af lovgivningen. Investeringsforeninger fungerer sådan, at foreningen modtager penge fra salg af investeringsforeningsbeviser. Disse penge bruges til at købe værdipapirer. Ejerskab af en investeringsforening er således et alternativ til at investere direkte i obligationer og aktier.

Fordelen er, at selv om man vælger kun at investere et lille beløb, så vil investeringsforeningen alt i alt have et forholdsvis stort beløb at investere for. Det giver mulighed for at sprede din investering over mange værdipapirer og dermed sprede risikoen for den enkelte. Endvidere får du en løbende og professionel overvågning af dine investeringer.

Du kan vælge mellem et stort antal forskellige investeringsmuligheder, som adskiller sig fra hinanden ved deres investeringsfokus. De fleste investeringsforeninger har så mange forskellige afdelinger, at investeringsvalget kan gøres meget nuanceret. Der kan således vælges mellem korte og lange obligationer, danske og udenlandske aktier eller f.eks. aktier inden for en bestemt branche, for eksempel bioteknologi eller en forening specielt beregnet for pensionsmidler, såkaldte PAL-afdelinger. Investeringsforeningen og dennes eksperter bestemmer, hvilke værdipapirer der købes i de enkelte afdelinger.

Afkastet på investeringsbeviserne består af værdistigningen på de beviser, der er købt, og for det meste også af et årligt udbetalt udbytte til medlemmerne.

Risici ved investeringsbeviser

Da investeringsforeningerne typisk investerer i enten aktier eller obligationer, er det de samme risikoelementer, man skal forholde sig ved investering i investeringsbeviser. Når du køber investeringsbeviser, er risikoen dog lavere, end hvis du investerer direkte i enkelte aktier eller obligationer. Investeringsforeningen spreder nemlig investeringerne på mange forskellige værdipapirer. Som hovedregel er obligationsafdelinger i en investeringsforening mere stabile end i en aktieafdeling.

Den reelle risiko på en andel afhænger af, hvilken strategi den enkelte afdeling investerer efter. Så før du investerer, må du vurdere din risikoprofil og tidshorisont og derudfra vælge de afdelinger, der passer til dine behov.

STRUKTUREREDE PRODUKTER

Generel beskrivelse af strukturerede produkter

Strukturerede produkter er en betegnelse for finansielle produkter, som typisk kombinerer en obligation med en option, som giver ejeren en ret til på et tidspunkt i fremtiden at købe et underliggende aktiv til en på forhånd fastsat pris.

Risici ved de strukturerede produkter

Den obligation, der indgår i det strukturerede produkt, indfries typisk til kurs 100, når perioden udløber. Du får altså altid minimum kurs 100 for obligationen, når perioden udløber. Risikoen ved strukturerede produkter afhænger således i alt overvejende grad af risikoen på det underliggende aktiv. Er markedsprisen på det underliggende aktiv ved udløbstidspunktet højere end den aftalte pris, har optionen en positiv værdi - idet det underliggende aktiv kan købes til den aftalte pris og sælges til den aktuelle markedspris. Du får med andre ord en gevinst. Er optionen imidlertid faldet til under markedsprisen, er optionen værdiløs og du får således intet afkast på din investering. Du går til med også glip af den forrentning, du kunne have fået ved at placere pengene et helt andet sted i den pågældende periode, eksempelvis kuponrenten på en statsobligation. Stiger det underliggende aktiv ikke i værdi, får man således sit indskud tilbage, minus de omkostninger, der har været ved investeringen.